

Exam. Code : 103205

Subject Code : 1187

B.A./B.Sc. 5th Semester

ECONOMICS

(ECONOMICS OF DEVELOPMENT)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—First question consisting of **10** short answer questions (carrying **2** marks each) is compulsory. Attempt **one** out of **two** questions from each of the four units (**20** marks each).

1. Attempt **all** parts of this question :

- (a) Explain the meaning of underdevelopment.
- (b) Explain the concept of sustainable development.
- (c) What is disguised unemployment ?
- (d) What do you understand by vicious circle of poverty ?
- (e) Explain Marxian ideas on growth.
- (f) Explain the merits and demerits of import substitution.
- (g) Briefly explain Classical ideas on growth.

- (h) Explain the nature and types of unemployment prevalent in developing countries.
- (i) What are the advantages of export promotion ?
- (j) Explain various types of planning.

UNIT-1

2. Discuss important measures of development. Explain the role of economic and non-economic factors in development.
3. Explain Lewis model of unlimited supply of labour. What are its limitations ?

UNIT-2

4. Explain Schumpeter's growth model. What are its limitations ?
5. Discuss Harrod-Domar growth model. How far this model is applicable to underdeveloped countries ? What are its weaknesses ?

UNIT-3

6. Explain Rostow's stage theory. What are its limitations ?
7. Explain Balanced growth theory. Compare and contrast it with Unbalanced growth theory.

UNIT-4

8. Explain the meaning and sources of capital formation. Discuss internal and external sources of capital formation.
9. What is economic planning ? Highlight the role and need for planning in Underdeveloped countries.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲਘੂ-ਉੱਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। (ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। (ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ)। <http://www.gnduonline.com>

1. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ :
  - (ੳ) ਘੱਟ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ।
  - (ਅ) ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
  - (ੲ) ਭੇਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
  - (ਸ) ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
  - (ਹ) ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

- (ਕ) ਆਯਾਤ ਬਦਲ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- (ਖ) ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (ਗ) ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (ਘ) ਨਿਰਯਾਤ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ ?
- (ਙ) ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਕਿਰਤ ਦੀ ਅਸੀਮਤ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਲੇਵਿਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਸੁਪੀਟਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
5. ਹੈਰੋਡ-ਡੋਮਰ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਪਿਛੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਉਪਯੁਕਤ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ?

यूनिट—3

6. रोस्टो के विकासाधि सिद्धांत की व्याख्या करें। इसकी सीमाएं क्या हैं ?
7. संतुलित विकास सिद्धांत की व्याख्या करें। असंतुलित विकास सिद्धांत के साथ इसकी तुलना और विषमता लिखें।

यूनिट—4

8. पूंजी निर्माण का अर्थ और स्रोत बताएं। पूंजी निर्माण के आंतरिक और बाहरी स्रोतों की चर्चा करें।
9. आर्थिक योजना क्या है ? अ विकसित देशों में योजना के लिए इसकी भूमिका और आवश्यकता को उजागर करें।

<http://www.gnduonline.com>

Whatsapp @ 9300930012

Send your old paper & get 10/-

अपने पुराने पेपर्स भेजें और 10 रुपये पायें,

Paytm or Google Pay से